

Version: 1.0

Delrapport 1

Regeringsuppdrag för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata

Innehåll

1. Summering	3
2. Behov och samordningsvinster	5
3. Behov av författningsändringar	6
4. Behörighet att samla in data	7
5. Rapporteringsportal för råvatten- och dricksvattendata.....	9
6. Hantering av skyddsvärd information.....	12
7. Insamling (Rapportera in).....	16
8. Användning av informationen.....	17
9. Förvaltningsmyndighet och samordningsorganisation.....	18
10. Rättsliga konsekvenser av att inrätta ett system.....	19
11. Personuppgiftshantering.....	20
12. Kostnadsuppskattning.....	21

1. Summering

Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökningar (SGU) konstaterar

- att det finns stora behov av tillgång till heltäckande och kvalitetssäkrad information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar, inte minst utifrån ett beredskapsperspektiv,
- att Sverige behöver tillgång till råvatten- och dricksvattendata och information om uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar för att klara krav på internationella rapporteringar,
- att en nationell och samordnad insamling av både råvatten- och dricksvattendata är den mest effektiva lösningen för identifierade behov av data,
- att en samordnad insamling kommer att medföra förenklingar för dricksvattenleverantörerna, och en samordnad förvaltning kommer att medföra förenklingar för användarna av informationen,
- att det behöver inrättas en nationell behörighetsstyrd portal för inrapportering och hämtning av råvatten- och dricksvattendata,
- att det för en effektiv och mer heltäckande insamling finns behov av att genomföra författningsändringar, som ställer krav på obligatorisk inrapportering av råvatten- och dricksvattendata där dricksvattenleverantörerna är primärkälla,
- att det är mycket viktigt att skyddsvärd information hanteras korrekt och inte röjs och att säkerhetskyddsklassificerade uppgifter hanteras i en separat miljö,
- att Livsmedelsverket och SGU ska ges ett gemensamt förvaltningsansvar för insamling av råvatten- och dricksvattendata, utifrån en arbetshypotes som innebär att Livsmedelsverket ansvarar för portal för insamling och uttag av data samt koordinering mot intressenter och SGU ansvarar för datalagring av säkerhetskyddsklassificerad och övrig information¹ och
- att kostnadsestimatet för utveckling av den föreslagna lösningen uppskattas till 70 - 80 miljoner kronor, införandekostnaderna uppskattas till 10 - 15 miljoner kronor över en 2 - 4 års period och drifts- och förvaltningskostnaderna uppskattas till 10 - 15 miljoner kronor årligen.

---

¹ Information som inte är säkerhetskyddsklassificerad.

Regeringen har givit Livsmedelsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att utreda förutsättningarna för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata (LI2023/02884, LI2023/00381 (delvis)). I uppdraget ingår bland annat att ta hänsyn till möjliga samordningsvinster med vattenförvaltningen i övrigt. Livsmedelsverket och SGU har bedömt att regeringsuppdraget även behöver inkludera insamling av data om dricksvattenkvalitet, vilket skulle ge en ökad kostnadseffektivitet och förenkla för dricksvattenleverantörerna.

Sverige saknar idag en heltäckande, samordnad och effektiv hantering av information om råvatten, dricksvatten, vattentäkter, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar. Vattendata samlas in av olika myndigheter och organisationer för olika syften vilket medför en stor administrativ hantering hos både dricksvattenleverantörerna och för dataanvändarna, som för närvarande huvudsakligen består av myndigheter.

Detta dokument är den skriftliga delrapport avseende kostnadsdelen som Livsmedelsverket och SGU enligt uppdraget ska lämna senast den 29 februari 2024 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). I dokumentet presenteras ett grovt kostnadsestimat för framtagande, införande, drift och förvaltning av den föreslagna lösningen. Lösningförslaget presenteras översiktligt tillsammans med en översyn av hanteringen av skyddsvärd information samt övergripande sammanställning av behov av nödvändiga författningsändringar för att möjliggöra krav på insamling av information direkt från dricksvattenleverantörer. Under våren kommer vissa områden att fördjupas och redovisning sker i en slutrapport som kommer att lämnas in senast den 1 juni 2024 till Regeringskansliet.

Förstudien har identifierat att det finns ett stort behov av information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar både inom dricksvattenkontroll, miljöövervakning och för uppföljning av uttag. Med lösningförslaget vill förstudien visa på ett första steg mot en nationellt samordnad insamling av denna data.

Förstudien föreslår att inrapportering av vatteninformation sker via en nationell rapporteringsportal, där dricksvattenleverantörer och andra uppgiftslämnare kan logga in samt lämna och hämta den information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar som behörigheten tillåter. Myndigheter och andra organisationer som vill använda informationen kan logga in och hämta den information som de behöver och är behörig att hämta. Analysresultat från vattenprover samlas och relateras till en gemensam informationsstruktur för vattentäkter, uttagpunkter, vattenverk och andra relevanta objekt.

Livsmedelsverket och SGU kommer under vårens arbete att utgå ifrån en arbetshypotes, som innebär att myndigheterna får ett gemensamt förvaltningsansvar för insamling av råvatten- och dricksvattendata, där Livsmedelsverket ansvarar för portalen för insamling och uttag av data samt koordinering mot intressenter och SGU ansvarar för datalagring av säkerhetskyddsklassificerad och övrig information. Arbetshypotesen syftar till att balansera risker och stärka samverkan mellan myndigheterna genom att bygga på respektive myndighets styrka.

Motiv för förstudiens ställningstagande framgår nedan.

2. Behov och samordningsvinster

Förstudien har varit i kontakt med samtliga samverkansmyndigheter och synpunktslämnare som är angivna i regeringsuppdraget. Utöver dem har även ytterligare myndigheter kontaktats utifrån bedömningen att de har ett intresse av kvalitetssäkrad information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar. Informationen används bland annat till nationella sammanställningar såsom miljömålsuppföljningar, riskanalyser, vattenförvaltning, statistik om dricksvattenkvalitet och kvantitet samt som underlag till åtgärder för säkrad dricksvattenproduktion. Exempelvis utgör dricksvattenleverantörernas råvattendata majoriteten (mer än 80 %) av Sveriges miljöövervakning för grundvatten och uppgifterna rapporteras till EU utifrån krav i flera olika EU-direktiv.

För närvarande rapporterar dricksvattenleverantörerna in information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar i flera olika system till myndigheter för olika ändamål. Informationskvalitet är av yttersta vikt, men den varierar eftersom det saknas en nationell standard för den information som lämnas in och uppgifterna är dessutom inte obligatoriska att lämna in. Det medför att insamlad data inte fullt ut täcker behovet för att uppfylla kraven i svensk lagstiftning, svenska myndigheters behov och för att ligga som grund till EU-rapportering.

Möjligheten för dricksvattenleverantörerna att på ett enkelt sätt rapportera uppgifter en gång, i stället för många gånger till olika myndigheter och organisationer, samt möjlighet att lagra och analysera den egna verksamhetens historiska information, skulle ge flera incitament att få dem att lämna in relevant, komplett och korrekt information. En viktig förutsättning är att skyddsvärd information hanteras korrekt. Det behöver även säkerställas att kvalitetssäkrad information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar finns tillgänglig när den behövs och för behöriga användare.

Sammanfattningsvis skulle samordningsvinsterna för en nationellt samordnad insamling och förvaltning av information om råvatten och dricksvatten medföra förenklingar både för kommunala och övriga dricksvattenleverantörer samt för användarna av data. Sverige får en mer robust dricksvattenförsörjning, såväl i fred som kris och krig, tack vare att kvalitetssäkrad, fullständig och korrekt information tillgängliggörs.

Vidare skulle den föreslagna lösningen ge besparingar i form av både tid och resurser inom offentlig sektor såväl som för företag, tack vare att det blir enklare att rapportera in och att kvalitetssäkrad data finns samlat och är enkelt att hämta ut. Det innebär minskat behov av tidskrävande kompletteringar och dricksvattenleverantörer skulle bara behöva rapportera en uppgift en gång.

Genom att både reglera rapporteringsskyldigheter samt underlätta och samordna inrapportering och informationsdelning finns det möjlighet för ett nytt och mer holistiskt grepp kring information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar i Sverige.

3. Behov av författningsändringar

Råvattendata och uppgifter om dricksvattenanläggningen samlas idag in frivilligt från dricksvattenleverantörer. Insamlingen är inte heltäckande, eftersom alla dricksvattenleverantörer inte lämnar data och det som lämnas in är sällan komplett. Dessutom varierar deras uppdatering och kvalitetsgranskning av inrapporterade data. Mycket tid och resurser läggs därför på manuell kvalitetssäkring av den data som rapporteras in samt på förvaltning av informationen. Den befintliga lagstiftningen ger inte stöd att kräva obligatorisk inlämning av data från dricksvattenleverantörerna och den ger inte heller stöd för att kräva digital inlämning i första hand.

De kommunala kontrollmyndigheterna ska varje år rapportera in en delmängd av dricksvatteninformationen till Livsmedelsverket. Rapporteringen kallas Myndighetsrapporteringen och görs enligt Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2009:13) om rapportering och vissa andra skyldigheter för kontrollmyndigheter. Genom denna rapportering kommer en viss del av dricksvatteninformationen in till Livsmedelsverket, bland annat information om registrerade anläggningar och dess riskklassningar. Livsmedelsverket kan inte kräva in ytterligare information från kontrollmyndigheterna, utöver vad de har tillsynsansvar för. Myndigheten får exempelvis inte kräva in analysdata på råvatten, utgående vatten eller dricksvatten såsom personekvivalenter (pe), vattenuttag och rening. Det finns idag inte heller någon möjlighet att kräva in uppgifterna direkt från primärkällan, det vill säga från dricksvattenleverantörerna. Data som samlas in idag sker på frivillig basis och har därför många brister, vilket påverkar Sveriges möjligheter att genomföra en fullständig rapportering till EU.

I utredningen ”En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet” SOU 2021:81 föreslogs att insamling av råvatten- och dricksvattendata ska ske via kommunala kontrollmyndigheter. Informationen skulle då komma från en sekundärkälla och inte direkt från dricksvattenleverantörerna som är primärkällan. Det förslaget innebär att kontrollmyndigheterna dessutom skulle behöva samla in uppgifter som inte är nödvändiga för deras kontrolluppdrag. Det har de inte mandat enligt lag att göra idag och det skulle även kräva extra resurser från dem, både vad gäller att samla in och hantera data samt rapportera till Livsmedelsverket.

I propositionen ”Genomförande av EU:s dricksvattendirektiv” 2023/24:30 finns förslag till lagändring i livsmedelslagen om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om skyldighet för den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten att lämna de uppgifter som rör kvaliteten på dricksvatten och som behövs för rapportering till EU. Lagändringen förväntas träda i kraft den 1 mars 2024 och i den begränsas krav på uppgiftslämningen till de uppgifter som behövs för att utföra rapportering enligt artikel 18.1 a och c-e i dricksvattendirektivet. Bemyndigandet till regeringen i det framlagda förslaget kan eventuellt ge Livsmedelsverket möjlighet att samla in ytterligare data, men begränsningen innebär att informationen inte täcker Livsmedelsverkets totala behov av uppgifter som behövs för dricksvattenrapporteringen till EU. Enligt den tillkommande vägledningen kommer det troligtvis även att önskas information om exempelvis vattenförsörjningsområden och dess spatiala data, antal försörjda personer samt antal producerade volymer. Det finns inte heller mandat att samla in uppgifter om råvatten.

Ett förslag till författningsändring kommer att bifogas slutrapporten. Det är önskvärt att lagstiftningen är genomförd innan införandet av den föreslagna lösningen, men det är inte avhängigt av det.

4. Behörighet att samla in data

För att en myndighet ska få kräva in, förvalta och tillhandahålla information behöver den behörigheten finnas uttryckt i myndighetens instruktion eller pekats ut i annan lagstiftning.

Av förordningen (2008:1233) med instruktion för SGU framgår att myndigheten ska samla in geologisk information, det vill säga information om mark och grundvatten samt att lagra och tillhandahålla sådan information för samhällets behov på kort och lång sikt. Myndigheten ska i detta syfte bedriva en behovsstyrd insamling av grundläggande geologisk information samt förvalta och utveckla insamlad information i syfte att göra den tillgänglig och lätt att använda. Som tidigare har nämnts i denna rapport, bidrar råvattenanalyserna inom miljöövervakningen med en stor mängd värdefull information om grundvattenkvaliteten. För att kunna utvärdera råvattenkvaliteten behövs även uppgifter om dricksvattenanläggningen. SGU har därför behörighet att samla in information om råvatten och dricksvattenanläggningen.

Vad avser insamling och förvaltning av råvattendata följer det av SGU:s ansvar dels inom vattendirektivet (2000/60/EG), dels inom nya delar i dricksvattendirektivet (2020/2184). I vattendirektivet anges exempelvis att en god ytvatten- och grundvattenkvalitet ska bidra till att säkerställa försörjningen av dricksvatten till befolkningen. Dricksvattendirektivet kommer att implementeras i svensk lagstiftning under våren 2024 bland annat genom förändringar i vattenförvaltningsförordningen. Som en följd av dricksvattendirektivet tydliggörs nya krav på samordnad riskbedömning i tillrinningsområde till uttagspunkt. SGU är föreskrivande myndighet för grundvatten inom vattenförvaltningen. Majoriteten av Sveriges dricksvattenanläggningar utgörs av grundvattenuttag (cirka 90 %²) och råvattenanalyserna ger stor mängd värdefull information om grundvattenkvaliteten. En insamling och förvaltning av information rörande råvatten och dricksvattenanläggningar ingår därmed i SGU:s myndighetsuppdrag.

På nationell nivå ansvarar Livsmedelsverket för frågor som rör dricksvattenkvaliteten och dricksvattenanläggningar. Livsmedelsverket har inskrivet i sin instruktion (förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket) att samordna det nationella arbetet med dricksvattenanvändningen i Sverige särskilt när det gäller anpassningar till klimatförändringar, samt kris- och beredskapsplanering avseende dricksvattenförsörjning. Vidare ska Livsmedelsverket leda en nationell vattenkatastrofgrupp som kan anlitas av berörda aktörer för att bistå vid samordning av operativa insatser och med expertstöd vid akuta situationer relaterade till kommunalt dricksvatten. Därutöver ansvarar Livsmedelsverket för en del av rapporteringarna till EU. Dricksvattendirektivet är delvis redan implementerat i Sverige genom Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12).

Livsmedelsverkets instruktion saknar skrivningar om insamling, lagring och tillhandahållande av råvattendata som samlas in i tillrinningsområde till uttagspunkt för vattenuttag. Det pekats inte heller ut i någon annan lagstiftning. Livsmedelsverkets myndighetsuppdrag behöver utvidgas för att kunna

---

² Källa: [Produktion av dricksvatten - Svenskt Vatten](#)

samla in och tillgängliggöra råvattendata som härrör från tillrinningsområde till uttagspunkt för dricksvattenuttag.

5. Rapporteringsportal för råvatten- och dricksvattendata

Förstudien föreslår att en nationell rapporteringsportal för råvatten- och dricksvattendata och information om uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar etableras. Portalen ska till sin natur vara agnostisk, det vill säga den är utformad för vatteninformation och inte inriktad specifikt mot miljö- eller dricksvattenfrågor.

Inrapporteringen ska göras enkel för uppgiftslämnare och samtidigt skapa ett värde i form av uppdaterad, kvalitetssäkrad och komplett data för de myndigheter och organisationer som har behov av att använda informationen. För att undvika att lösningen blir för komplex har lösningsförslaget tagits fram genom att beakta:

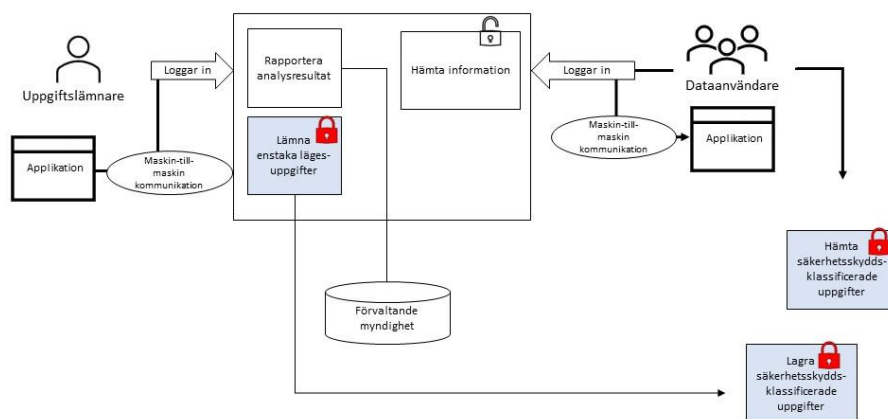
- behov av verksamhetsspecifika lösningar mot mer generella behov och
- hanteringen av skyddsvärd information mot tillgänglighet av mer öppen information.

Behörighet till information behöver styras för det specifika ändamålet utifrån både användare och organisation. Myndighetsspecifika analyser och informationssammanställningar görs inom respektive myndighet baserat på den gemensamma informationen för att undvika onödig komplexitet och grad av konfidentialitet i lösningen som helhet.

Övergripande informationsflöde i lösningsförslaget

Det övergripande informationsflödet i lösningsförslaget, se figur 1, beskriver hur inrapportering sker till portallösningen av uppgiftslämnare via grafiskt gränssnitt, eller maskin till maskin-kommunikation (också kallad applikationsprogrammerings gränssnitt, API). Rapporterad information tillgängliggörs för de dataanvändare som är i behov av och har behörighet till informationen.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter sparas inte i portalen, utan krypteras och transporteras till en separat lagringsmiljö.

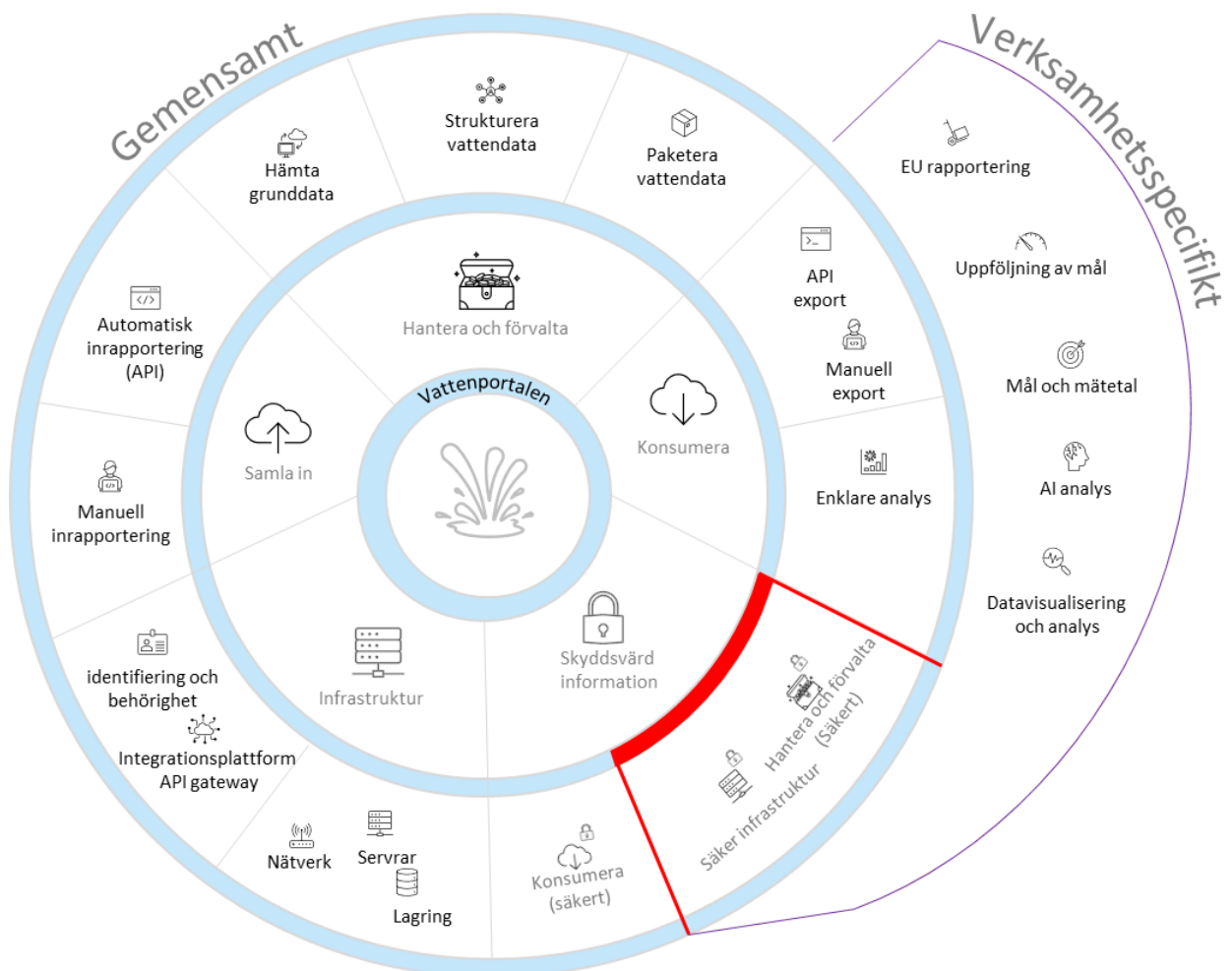

Figur 1. En dricksvattenleverantör loggar antingen in för att ladda upp, alternativt använder ett API för att automatiskt föra över information till lösningen. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter lagras separat, övriga uppgifter struktureras och tillgängliggörs.

Övergripande beskrivning av lösningsförslaget

Lösningsförslaget presenteras som tre övergripande områden, se figur 2:

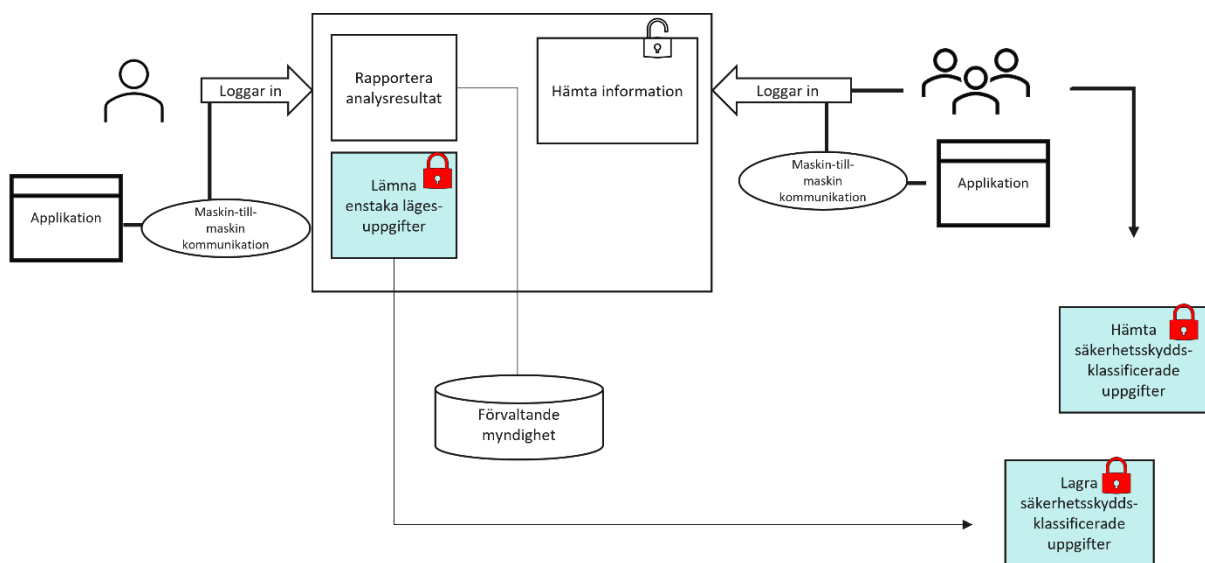
- de tjänster som erbjuds i en gemensam nationell rapporteringsportal,
- de tjänster som varje myndighet behöver hantera enskilt, och
- den separata miljön för att hantera den skyddsvärda informationen.

Figur 2. Övergripande funktioner i framtaget lösningsförslag för hantering av vattendata. Blå färg innebär tjänster i portallösningen för att samla in, hantera, förvalta samt använda information, lila innebär myndighetsspecifika analyser som inte ges stöd för direkt i portalen men som informationen kan användas till och rött innebär den separata miljön för att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

6. Hantering av skyddsvärd information

Uppgifter i form av exakta koordinater till uttagspunkter, råvattenkoder och uppgifter om vattenförsörjningsområden kan vara skyddsvärda. För att möjliggöra delning av information som samlas in och hanteras kring prov och analysresultat kommer den inte att vara direkt kopplad till koordinater eller geografiska områden, utan vara kopplade till objekt där provtagningen har skett (exempelvis uttagspunkt, vattenverk, vattentäkt) som i sin tur kan relateras till ett annat objekt med en mindre känslighet i dess geografiska upplösning (exempelvis vattenförekomst), se figur 3.

Figur 3. Beskrivning av flödet av skyddsvärd information till den separata lösningen för säker hantering.

Eftersom lösningen bygger på en gemensam informationsmodell kommer den information som hanteras i lösningen återigen kunna kopplas ihop med den skyddsvärda informationen hos myndigheter som har det behovet och den behörigheten.

Typer av skyddsvärd information

I syfte att skapa en förståelse för informationshanteringen i lösningsförslaget kan den skyddsvärda informationen delas in i tre kategorier:

1. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Vissa uppgifter som ska rapporteras in omfattas, dock endast i aggregerad³ eller ackumulerad⁴ form, av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL). Därmed är de som utgångspunkt säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585). Möjligen kan uppgifter som rapporteras in och som omfattas av annan sekretess än 15 kap. 2 § OSL, i detta fall 18 kap. 13 § OSL, utgöra säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. För lösningens vidkommande innebär det att hanteringen av dessa uppgifter måste vara i enlighet med säkerhetsskyddslagen, eftersom ett röjande av dem kan skada Sveriges säkerhet. Uppgifterna under denna kategori kan vara antingen konfidentiella eller begränsat hemliga.
2. Andra sekretessbelagda uppgifter. Det kan finnas inrapporterade uppgifter som omfattas av sekretess men som inte omfattas av punkt ett ovan.
3. Personuppgifter. Enskilda näringsidkare kan komma att rapportera in uppgifter i systemet och då ange sitt personnummer. Utöver det behandlas personuppgifter i form av inloggningsuppgifter, av vilka endast personnummer är skyddsvärda.

Det är uppgifterna i punkt ett ovan som är dimensionerande för de tekniska och administrativa informationssäkerhetskraven i lösningen. Den maximala skadan ett röjande av en enskild uppgift eller en kombination av uppgifter kan orsaka Sveriges säkerhet, styr vilken säkerhetsskyddsklass som gäller för systemet och vilka kraven blir. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kommer krypteras och förmedlas direkt vidare till den separerade miljön och inte lagras i den öppna delen av lösningen, se figur 4. På detta sätt förväntas den föreslagna nationella rapporteringsportalen för information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar kunna möta de juridiska krav som kan ställas på informationshanteringen.

Övrig information, som inte faller in under någon av punkterna ovan, omfattas inte av sekretess och antas inte heller innehålla känsliga personuppgifter. Det riskerar därför inte att uppstå skada vare sig för allmänheten eller någon enskild person om den informationen sprids. Trots det kommer även åtkomsten till övrig information kräva behörighet till inrapporterade uppgifter.

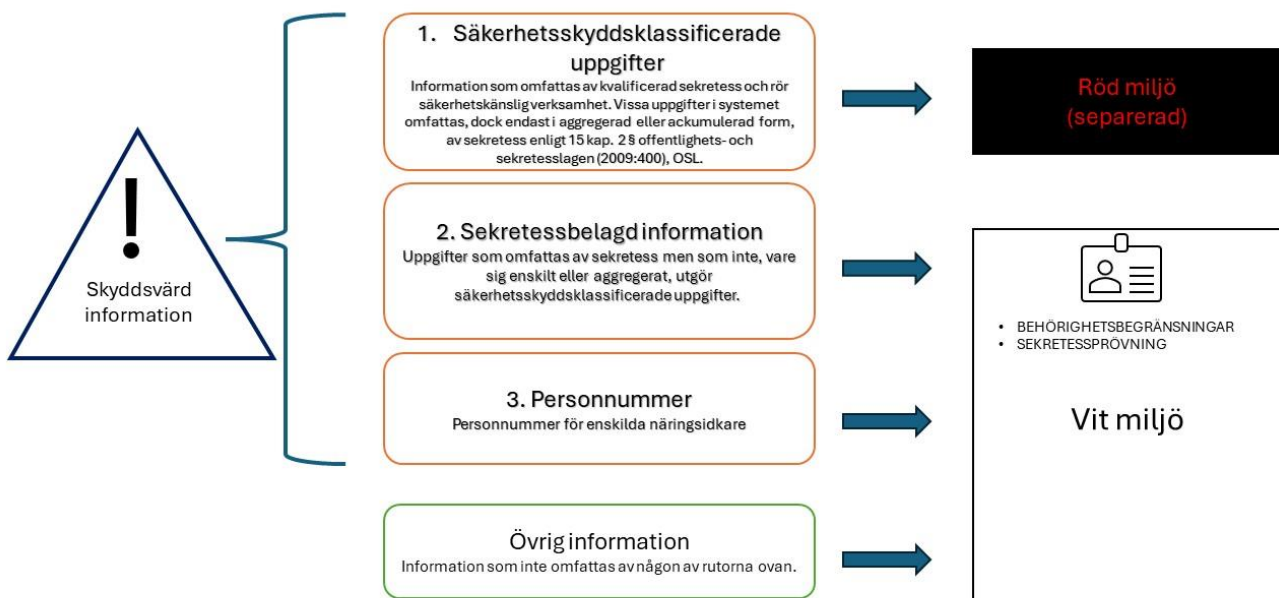
---

³ Med aggregering avses här att det genom att kombinera uppgifterna i samlingen går att härleda ny information, till exempel koordinater i kombination med andra uppgifter.

⁴ Med ackumulering avses här en större samling av många liknande uppgifter, till exempel ett register över koordinater.

Förstudiens bedömning är:

- att den information som faller in under punkt 1 ovan är uppgifter om ett objekts exakta plats (koordinat eller geografiskt område), exempelvis för en vattentäkt, uttagspunkt eller dricksvattenförsörjningsområde.
- att den sammanställda och aggregerade informationen, exklusive objekts exakta plats, inte betraktas som säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.
- att den information som bedöms vara skyddsvärd enligt punkt 1 och 2 är av låg datavolym och har en låg uppdateringsfrekvens, årscyklar snarare är dagsaktuell information.
- att den information som är att betrakta som skyddsvärd utifrån punkt 1 ska hanteras i separat miljö hos de dataanvändare som behöver informationen och inte lagras i den mer allmänt tillgängliga rapporteringsportalen.

Figur 4. Beskrivning av begreppet skyddsvärd information, att det omfattar både information som är säkerhetskänslig och sekretessbelagd information. Syftet med bilden är att visa att information är skyddsvärd även om den inte placeras i den röda miljön.

Bedömningen är vidare:

- att registrering av objekt med dess koordinater kan ske digitalt över internet med enklare kryptering om det rör sig om enstaka objekt.
- att skyddsvärd information enligt punkt 1 krypteras och förmedlas direkt vidare till en separat miljö och inte lagras i portalen.
- att ett lämpligt urval av informationen från den centrala lagringen sprids vidare till behöriga dataanvändare som behöver tillgång till skyddsvärd information. Denna spridning av information måste hanteras på ett adekvat och säkert sätt och hanteras i särskild ordning utanför rapporteringsportalen.
- att berörda dataanvändare ansvarar för att de tar emot, behandlar och lagrar denna information på lämpligt sätt utifrån informationens skyddsvärde.

För att få tillgång till uppdateringar av den skyddsvärda informationen (exempelvis inom ett visst område, eller för en viss typ av objekt) krävs hantering enligt en särskild process för godkännande och utlämning.

7. Insamling (Rapportera in)

Uppgiftslämnare är främst dricksvattenleverantörer, även om det finns fler aktörer som hanterar information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar. Den mest frekventa informationen som kommer att rapporteras in är analysresultat av råvatten- och dricksvattenkvalitet, men även kringliggande information om vattentäkter, uttagspunkter, vattenanläggningar och dricksvattenförsörjningsområden kommer att rapporteras in.

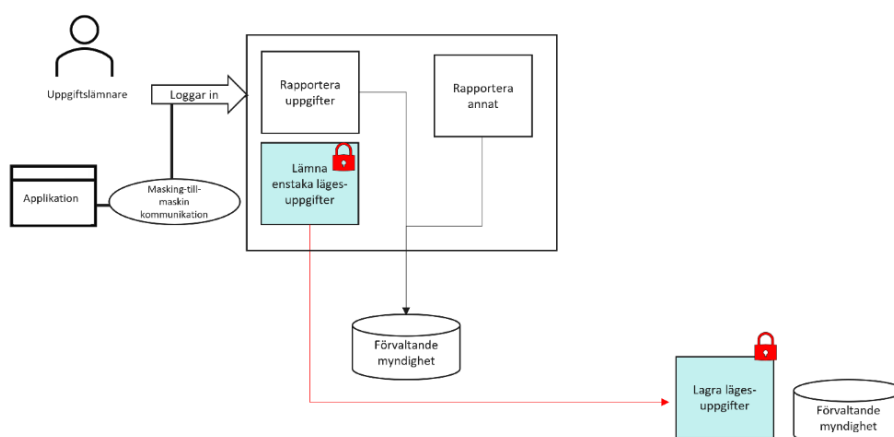
Det ska för uppgiftslämnare vara möjligt att på ett samlat och effektivt sätt rapportera information till behöriga myndigheter. Att etablera en rapporteringsportal skapar nationella förutsättningar för efterlevnad av *en uppgift en gång*⁵, genom att information som lämnas vid inrapportering av vattenkvalitet kan användas av flera dataanvändare. Bättre grunddata minskar risken för bristande datakvalitet och skapar möjlighet för mer automatiserad rapportering genom API⁶-gränssnitt men även vid behov manuell rapportering av information via ett webbgränssnitt.

Utgångspunkten är att all den information som uppgiftslämnaren behöver rapportera gällande råvatten- och dricksvattenundersökningar och information om uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar ska gå att rapportera i rapporteringsportalen för vattenkvalitet, se figur 5.

Vid inläsning ska det kontrolleras att informationen följer en ny nationell informationsstandard, det vill säga att all information som är obligatorisk finns med tillsammans med metadata.

Ett antal förändringar bygger fundamenten i lösningen, jämfört med dagens hantering:

- att inrapportering görs obligatorisk för dricksvattenleverantörer.
- att uppgifter som rapporteras in kan användas av flera myndigheter och andra aktörer.
- att informationen är standardiserad och har samma innebörd oavsett aktör.

Figur 5. Beskrivning av inrapportering av information från dricksvattenleverantör.

⁵ Grundläggande principer för digital samverkan | Digg.

⁶ Applikationsprogrammerings gränssnitt.

8. Användning av informationen

Det finns ett stort värde med enkel tillgång till standardiserad och enhetlig information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar. Standardisering möjliggör analyser för många olika aktörer och syften. Informationen, som lagras centralt, har lång hållbarhet och lagras i långa tidsserier som möjliggör olika typer av analyser.

Med utgångspunkt i den uthämtade informationen kan, vid behov, mer komplexa analyser göras av respektive organisation. Uttaget av information kan ske antingen genom export till fil (exempelvis excel) men även genom strömmande data genom API⁷-koppling till lösningen.

Den som använder och är behörig att hämta ut information loggar in i portalen. Behörighetshantering är nödvändigt för att skydda både den gemensamma informationen och ett företags egen information som har rapporterats in till rapporteringsportalen. Inrapporterad information kommer därför att vara skyddad mot obehörig insyn och spridning. Dricksvattenleverantören ska kunna hämta sin egen inrapporterade information, både för nuvarande år och tidigare års inrapporterade information.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter hanteras utanför denna rapporteringsportal i separerad miljö i enlighet med säkerhetsskyddslagen, vilket innebär att all information och alla analyser utgår från en referens eller större geografiskt område. Övrig information kommer att vara tillgänglig utifrån behov och behörighet. Information som omfattas av sekretess eller är skyddsvärd av något annat skäl såsom företags-/verksamhetkänslig information kommer endast vara tillgänglig för enskilda uppgiftslämnare samt berörda myndigheter. Övrig information kan innehålla aggregerad information som bygger på företags-/verksamhetkänslig information som bedöms vara mindre känslig efter bearbetning.

---

⁷ Applikationsprogrammerings gränssnitt.

9. Förvaltningsmyndighet och samordningsorganisation

Förstudien utgår ifrån en arbetshypotes som innebär att myndigheterna får gemensamt förvaltningsansvar, där Livsmedelsverket ansvarar för portal för insamling och uttag av data samt koordinering mot intressenter och SGU ansvarar för datalagring av säkerhetskyddsklassificerad information i separerad miljö och övrig information. Arbetshypotesen syftar till att balansera risker i uppbyggnadsfasen och driften samt stärka samverkan mellan myndigheterna genom att använda respektive myndighets styrka.

En förvaltningsorganisation, bestående av minst en eller flera ansvariga myndigheter, krävs för att säkra att teknik och information kan hanteras över tid. Från en teknisk synvinkel behövs förvaltning och uppdateringar av plattform och applikation, samt kommunikation däremellan och med användare. Affärsregler som reglerar vilken information som behövs, skyddsvärdet och vilken aggregering av information som tillåts, kräver sakkunskap om informationens sammanhang och innebörd. Förvaltningsorganisationen måste därför bestå av både teknisk kompetens och verksamhetskompetens.

En gemensam syn kring informationen och dess värde bygger grunden för tillit, inrapportering och användning. Därför föreslås att en samordningsorganisation skapas, som tillsammans med den myndighet eller de myndigheter som får ansvar att förvalta systemet, arbetar för och driver frågor kring data och dess hantering. Samordningsorganisationen kan bestå av representanter från uppgiftslämnare, myndigheter och andra organisationer som är intresserade av informationen. Organisationen skulle exempelvis kunna utgöra en grupp eller ett uppdrag under Nationella samordningsgruppen för dricksvatten och bidra med sin erfarenhet om koordinering av definitioner, modeller, lösning och handhavande kring den gemensamma informationen. Samordningsorganisationen kan även agera som användarråd för den tekniska lösningen.

10. Rättsliga konsekvenser av att inrätta ett system

Handlingar som inkommer till eller upprättas hos en myndighet och förvaras hos densamma är allmänna handlingar enligt tryckfrihetsförordningen, (1949:105) TF. En konsekvens av att skapa ett system som föreslås i denna rapport, är att de uppgifter som kommer in till systemet och som i dagsläget inte är allmänna handlingar i framtiden kan komma att vara det.

Information som inkommit till den eller de myndigheter som förvaltar systemet eller har åtkomst till det är att anse som en upptagning enligt 2 kap. 3 § TF och därmed en allmän handling enligt 2 kap. 10 § 1 p. TF. Även färdiga elektroniska handlingar det vill säga filer eller handlingar med ett fixerat innehåll kan betraktas som en allmän handling. Utgångspunkten enligt TF är att allmänheten ska ha samma tillgång till alla dessa uppgifter och handlingar som myndigheterna har. Det gäller både enskilda uppgifter och olika sammanställningar som kan vara möjliga att göra i systemet. Tillgången kan endast begränsas genom bestämmelser om sekretess eller annan lagstiftning som OSL hänvisar till. Förutom krav på utlämning av den inkomna handlingen är det möjligt att begära ut sammanställningar av förvaltd information, om sammanställningen är enkel att utföra för myndigheten. Ju större funktionalitet som byggs in i systemet och desto fler möjligheter att sammanställa och kombinera informationen, desto mer information utgör allmänna handlingar som kan begäras ut.

Den enskilde användarens åtkomst till uppgifter i systemet kommer vara behovsbaserad. OSL ställer krav på att skyddsvärd information inte ska delas mer än motiverat, oavsett om sekretess gäller eller om den är skyddsvärd av annat skäl. Icke skyddsvärd information kräver inte samma begränsningar.

Rapporteringsportalen kan komma att hantera information som idag inte finns inrapporterad och därmed inte delas med myndigheter. Sådan information kan ha ett skyddsvärde för till exempel den dricksvattenleverantör som har tagit fram den eller för kommunen och andra myndigheter. Då den idag inte delas, saknas ett sekretesskydd enligt 30 kap. 23 § OSL. Av det skälet kan behovet av lämpliga framtida sekretessregler behöva ses över.

Delning av information mellan myndigheter, även där sekretess skulle hindra en spridning av informationen till allmänheten, är tillåtet enligt OSL, genom en tillämpning av generalklausulen i 10 kap. 27 §. Bedömningen är att anslutna myndigheter utifrån en tillämpning av denna bestämmelse och genom behörighetsstyrning kommer att ha tillgång till den sekretessbelagda information de behöver.

En juridisk översyn av utlämnande av allmän handling utifrån arbetshypotesen kommer att ingå i slutrapporten.

11. Personuppgiftshantering

I rapporteringsportalen kommer personuppgifter att hanteras, såsom organisationsnummer som utgörs av personnummer för enskilda näringsidkare, fastighetsbeteckningar, kontaktuppgifter och inloggningsuppgifter med flera uppgifter. Vid insamling och förvaltning av data behöver därför principerna för hantering av personuppgifter hanteras enligt de krav som uppställs i dataskyddsförordningen (GDPR) den kompletterande dataskyddslagen (2018:218) och särskild registerförfattning. Någon särskild registerförfattning på området finns inte.

För att hanteringen av personuppgifterna ska vara laglig måste det finnas en rättslig grund. För myndigheter gäller de rättsliga grunderna för hantering, rättslig förpliktelse, uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning och avtal. Uppgiften ska vara fastställd i EU-rätt eller svensk rätt, vilket innebär att den måste följa det regelverk som gäller för myndighetens verksamhet.

Dricksvattendirektivet med flera direktiv visar att det är av stort allmänt intresse att ha tillgång till kvalitetssäkrad information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar. Som ovan anförts kommer informationen ligga till grund till nationella sammanställningar såsom miljömålsuppföljningar, riskanalyser, vattenförvaltning, statistik om vattenkvalitet och kvantitet samt som underlag till åtgärder för säker dricksvattenproduktion. Det ingår i SGU och Livsmedelsverkets uppdrag att vara regelgivande i dricksvattendirektivets samt med flera andra direktivs genomförande, vilket innebär att båda myndigheterna uppfyller förutsättningen för allmänt intresse i dataskyddsförordningens mening. Rätten att hantera personuppgifter kommer även förstärkas om förslaget att införa en ny reglering på lag- eller förordningsnivå om insamling av råvatten- och dricksvattendata direkt från dricksvattenleverantörerna genomförs.

Mängden personuppgifter är begränsad i förhållande till den totala mängden information som systemet kommer att hantera. Majoriteten fastighetsbeteckningar och organisationsnummer förväntas inte utgöra personuppgifter. Hanteringen av personuppgifter kommer inte heller bli omfattande, då uppgifterna främst kommer att användas för identifikation och kvalitetssäkring. De organisationsnummer som utgörs av personnummer är att klassificera som särskilt skyddsvärda personuppgifter, men är dock inte känsliga i dataskyddsförordningens mening. I anslutning till rapporteringsportalen kommer det att behöva finnas information om att personuppgifter kommer att behandlas, och hur den behandlingen kommer att gå till. Det kan exempelvis handla om att personuppgifter kommer att raderas när de inte längre behövs.

Något annat sätt att göra insamlingen som inte omfattar att ta in personuppgifter har inte identifierats. Slutsatsen är att insamlingen av personuppgifter är proportionerlig i förhållande till Sveriges samlade behov av att inhämta information om råvatten, dricksvatten, uttagsbrunnar och dricksvattenanläggningar.

12. Kostnadsuppskattning

Förstudien har kostnads uppskattat den föreslagna lösningen som inkluderar kostnader för både utveckling, införande, drift och förvaltning.

Det är viktigt att tydligt påpeka att kostnadsuppskattningen inte tar hänsyn till de kostnader som kan uppstå för dricksvattenleverantörer eller andra aktörer i samband med deltagande i utvecklingsprojektet, vid sammanställning av information eller anpassning av deras IT-system. Likaså inkluderas inte kostnader för de mer verksamhetsspecifika behoven som respektive myndighet har när det gäller sammanställning och analys av information. Dessa specifika behov och eventuella kostnader relaterade till införandet av lösningen har alltså *inte* inkluderats i kostnadsestimatet.

För att skapa en mer exakt ekonomisk plan för projektet krävs ytterligare samråd och analys med både dricksvattenleverantörer och berörda myndigheter.

Förstudien har uppskattat de preliminära kostnaderna för att realisera den föreslagna lösningen (inklusive portal och hantering av säkerhetskänslig information) till:

- Ca 70 - 80 miljoner kronor för ett utvecklingsprojekt på ca 2 år, med start 2025 (nyupplåning av investeringar)
- Ca 10 - 15 miljoner över en tidsperiod om 2 - 4 år för att införa systemet (stöd till dricksvattenleverantörer och andra intressenter)
- Ca 10 - 15 miljoner i årliga löpande drifts- och förvaltningskostnader

Baserat på den föreslagna arbetshypotesen om gemensamt förvaltningsansvar fördelas de summerade kostnaderna mellan SGU och Livsmedelsverket, enligt nedan. Dessa belopp ska ses som preliminära och kan komma att revideras under våren 2024 efter ytterligare detaljerade diskussioner med de berörda intressenterna.

Tillfällig anslagshöjning (avskrivning och införande):

- SGU 17 miljoner kronor per år 2026 och 2027 samt 16 miljoner år 2028
- Livsmedelsverket 5 miljoner kronor 2025 samt 11 miljoner per år 2026 – 2029

Nyupplåningar av investeringar 2025 - 26 tas på respektive myndighets låneram och skrivs av efterföljande år.

Permanent anslagshöjning (förvaltning):

- SGU 5 miljoner kronor 2026, därefter årligen 10 miljoner kronor
- Livsmedelsverket 2,5 miljoner kronor 2026, därefter årligen 5 miljoner kronor

